

Vojni rok

U HRVATSKOJ

**IMPACT
4VALUES**

Sufinancira
Europska unija

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

Financirano sredstvima Europske unije. Izneseni stavovi i mišljenja su stavovi i mišljenja autora i ne moraju se podudarati sa stavovima i mišljenjima Europske unije ili Europske izvršne agencije za obrazovanje i kulturu (EACEA). Ni Europska unija ni EACEA ne mogu se smatrati odgovornima za njih.

Program Impact4Values sufinancira Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske.

Nakon više od desetljeća pauze (16 godina), Ministarstvo obrane Republike Hrvatske (MORH) u travnju 2024. najavilo je ponovno uvođenje obveznog vojnog roka, počevši od 2025. godine. Naime, obvezni vojni rok je ukinut, odnosno suspendiran s početkom 2008. godine, a kao glavni argumenti za tu odluku navodili su se ulazak Hrvatske u NATO savez (koji je uslijedio 2009. godine) te značajan nesrazmjer između malobrojnih mladih koji su se odlučili na službu obveznog vojnog roka i većine koji su se odlučili na civilno služenje. Hrvatska je i dalje članica NATO saveza, a prema izjavama ministra obrane Anušića¹ očekuje se da će i sada značajan dio mladih imati prigovor savjesti na vojno služenje. Usprkos svim tim izazovima i otvorenim pitanjima, javno je predstavljena odluka o obveznom vojnom roku kao već odlučeno i zaključeno pitanje. Važno je primijetiti da je tijekom cijele 2024. nedostajala kvalitetna javna rasprava o razlozima ZA i PROTIV povratka obveznog vojnog roka te da u trenutku pisanja ovog dokumenta (početak 2025.) nisu ni Hrvatski sabor ni Predsjednik Republike Hrvatske donijeli odluku o ponovnoj aktivaciji obveznog vojnog roka.

Mediji su uglavnom bili koncentriraniji na sukobe na relaciji premijer Plenković (te ministar Anušić) - predsjednik RH Milanović, u kojem akteri na različite načine tumače svoje ovlasti te se prepiru o tome tko ima zadnju riječ oko povratka obveznog vojnog roka, nego na analizu njegovih implikacija. Osim što trenutno ne postoji konačna odluka, javnosti nije predstavljen ni konačni prijedlog modela obveznog vojnog roka. S obzirom na česte političke prepirke, nedostatak transparentnosti i nesigurnost oko konkretnih detalja provedbe obveznog vojnog roka, krajnje je vrijeme da se u prvi plan stave rasprave o općenitoj potrebi povratka obveznog vojnog roka te da se otvori prostor za mirotvorne ideje. Ovaj dokument nastoji pružiti relevantne informacije o dosad poznatim činjenicama te izložiti argumente obje strane u raspravi. Pitanje ponovnog povratka obveznog vojnog roka nije pitanje samo za vojne analitičare niti procjena vojne spremne već pitanje kakvu državu i društvo želimo te što tražimo i nudimo građanima, posebice mladima. Upravo su mladi oni na koje će ova odluka najviše utjecati te koji su, još jednom, sustavno zanemareni u procesu donošenja ove bitne odluke koja će direktno utjecati na njihove živote.

---

1 <https://n1info.hr/vijesti/anusic-o-obaveznom-vojnom-roku-priziv-savjesti-ce-bit-demotiviran-od-strane-morh-a/>

Poznato o predloženom modelu

U javnost su do sada izlazile različite informacije o tome kako će točno izgledati ponovno služenje vojnog roka u Hrvatskoj. Prema izjavama ministra obrane iz svibnja² 2024. dalo se naslutiti da je politička odluka o ponovnom uvođenju vojnog roka već donesena. Oružane snage Hrvatske dobile su zadatak da pripreme sve potrebne uvjete, uključujući infrastrukturne, operativne i funkcionalne aspekte za početak obveznog služenja. U sklopu tih priprema izašla je javno i informacija gdje će se vojna obuka provoditi, radi se o tri vojna objekta, za početak Požega, a zatim Knin i Slunj³. Do srpnja 2024. godine, Ministarstvo obrane predstavilo je dva modela vojnog roka: s trajanjem od dva ili tri mjeseca, a kasnije u godini dominantno je prevladavala ideja o dva mjeseca trajanja. Kao glavni cilj ovih modela postavljeno je osposobljavanje regruta za temeljne vojne vještine, poput rukovanja pješačkim naoružanjem i osnovnih manevara na bojištu. Uz to, u javnim istupima se redovito komuniciralo da će osim vojnih vještina mladi dobiti i druge vrijedne životne vještine.

U sklopu popularizacije modela obveznog vojnog roka u javnost je izašla i informacija o mogućnosti da služenje obveznog vojnog roka bude plaćeno, prvo oko 900 eura, a zatim i 1000 eura mjesečno za one koji će služiti, s tim da se do sada nije komuniciralo oko toga odnosi li se naknada samo na one koji

služe vojni dio ili će ista naknada vrijediti i za osobe koje će služiti civilnu službu. Dodatno su isticane još neke prednosti, ponovno primarno za one koji će služiti obvezni vojni rok poput priznanja radnog staža ili prednosti pri zapošljavanju. Uz to, zakonskim odredbama bi se predviđjela zaštita radnog mjesta za one koji su zaposleni, a pozvani su služiti obvezni vojni rok, kao i naknada za poslodavce. No bitno je napomenuti kako trenutno nije jasno niti kako će funkcionirati prijava, odobravanje niti koliko će iznositi ta naknada poslodavcima.

Vojni će obveznici biti sve punoljetne osobe, odnosno oko 17 tisuća mladića koji u toj kalendarskoj godini napune 18 godina. Osim vojnih obveznika postoji i mogućnost dragovoljnog služenja za sve one koji su stariji od 18 i mlađi od 30 godina, a dragovoljno služenje se odnosi i na žene. Ovdje je također važno istaknuti da je u Hrvatskoj već omogućeno dragovoljno služenje vojnog roka i da se ono provodi. Dapače, u zadnjih nekoliko godina upravo je 2024. godina bila najuspješnija u smislu regrutiranja čime su se pohvalili i na stranicama Ministarstva obrane⁴. Dragovoljni vojni rok traje 40 radnih dana, a mladi koji se odluče na dragovoljno pohađanje vojnog roka su i financijski kompenzirani za isto, u ukupnom iznosu od 900 eura. Osim dragovoljnog, moguće je naravno i profesionalno obučavanje za vojnika ili časnika, što je dio reformi iz ranih 2000-ih usmjerenih na profesionalizaciju vojnog kadra. Kao dio aktivnosti usmjerenih na popularizaciju pro-

² <https://www.morh.hr/ivan-anusic-potpredsjednik-hrvatske-vlade-i-ministar-obrane-za-hrvatski-vojniki/>

³ <https://www.braniteljski-portal.hr/vojni-rok-od-dva-mjeseca-krece-1-sijecnja-ici-se-u-knin-pozegu-i-slunj/>

⁴ <https://www.morh.hr/gotovo-300-rocnika-stiglo-u-pozegu-najvise-od-veljace-2020-godine/>

fesionalnog rada u vojsci, MORH svake godine dodjeljuje i određeni broj stipendija⁵ za studente u području informacijsko-komunikacijskih tehnologija kao i veći broj (do 500!) stipendija⁶ za učenike srednjih škola. I jedni i drugi stipendisti se nakon završetka obrazovanja primaju u službu Oružanih snaga.

Povratak obveznog vojnog roka znači i povratak mogućnosti priziva savjesti, odnosno civilno služenje vojnog roka. Ni o ovom modelu nema previše informacija trenutno, a najave govore da će se provoditi u jedinicama lokalne i regionalne samouprave te da će uz koordinaciju s Civilnom zaštitom dobiti edukaciju o tome kako „postupati u slučaju prirodnih katastrofa, kao što su požari ili poplave, ili naučiti osnove pružanja prve pomoći“⁷. Hoće li ti mladi također biti smješteni u nekim objektima ili će biti u svom domu, hoće li u sklopu službe odrađivati dio volonterskih sati u udrugama, odnosno institucijama, ili putem nekog trećeg modela, ništa od toga nije trenutno poznato javnosti.

No ranije spomenuti model nije jedini koji se pojavljuje u političkim raspravama. Tako je na primjer Socijaldemokratska partija (SDP) u svom pozicijskom dokumentu navela da se zalaže za uvođenje takozvanog „norveškog“ modela obveznog vojnog roka koji ima veći naglasak na dobrovoljnost, ali od početka uključuje sve mladiće i žene u dobi od 18 godina. Dakle neku kombinaciju trenutno postojećeg dobrovoljnog služenja s predloženim povratkom obveznog vojnog roka. Ističemo taj prijedlog s obzirom na to da predsjednik Milanović u svojim dosadašnjim

istupima nije problematizirao ideju uvođenja obveznog roka, već primarno način na koji je tekla komunikacija te umanjeње svoje uloge, no ostaje za vidjeti hoće li kao vrhovni zapovjednik predložiti neki alternativni model izvođenja vojnog roka.

Upravo zbog nejasne uloge koju u procesu imaju Predsjednik RH i MORH, djeluje kao da je i dalje pred zakonodavcima ključna prepreka zakonodavni okvir. **Iako ministar obrane najavljuje kraći vojni rok, Zakon o obrani još uvijek propisuje šestomjesečni vojni rok, što znači da će Hrvatski sabor morati izmijeniti Zakon o obrani prije početka provedbe.** Ova izmjena mogla bi dodatno zakomplicirati odnose između izvršne vlasti i predsjednika RH, koji također ima ovlasti vezane uz vojsku i nacionalnu obranu. Premijer je početkom 2025. godine otvoreno⁸ odbio inicijativu Predsjednika RH o sazivanju Vijeća za obranu te je dao do znanja da je odluka o vraćanju vojnog roka već „gotova stvar“, s time da će model biti samo prezentiran Predsjedniku RH, bez njegove aktivne uloge u odlučivanju. Početak provedbe vojnog roka već je pomaknut. Naime tijekom 2024. godine, intenzivno je komunicirano da će prvi ročnici krenuti na služenje 1. 1. 2025., no od te ideje se odustalo te je trenutno (veljača 2025.) nepoznato kada će uslijediti izmjene Zakona o obrani te kada će započeti služenje obveznog vojnog roka.

5 <https://www.morh.hr/morh-raspisao-javni-poziv-za-dodjelu-stipendija-redovitim-studentima-iz-podrucja-informacijsko-komunikacijskih-tehnologija/>

6 <https://www.morh.hr/morh-raspisao-javni-poziv-za-dodjelu-stipendija-vojnim-stipendistima/>

7 <https://www.nacional.hr/cure-novi-detalj-civilno-sluzenje-vojske-mozda-i-dvostruko-duze-od-pravog-vojnog-roka/>

8 <https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/plenkovic-odgovorio-milanovicu-na-poziv-za-sazivanjem-sjednice-vijeca-za-obranu---891521.html>

Argumenti ZA povratak vojnog roka

Glavni argumenti ZA ponovno uvođenje, odnosno aktiviranje obveznog vojnog roka mogu se podijeliti u vojno-obrambene te sociološke. Vojno-obrambeni su usmjereni na stanje i ulogu Hrvatske vojske te naglašavanje obveze Hrvatske kao članice NATO saveza. Naime, Hrvatska se kao članica NATO saveza obvezala na ulaganje 2 % bruto domaćeg proizvoda (BDP) u obranu, a izgledno je da će u skorije vrijeme taj postotak narasti pod pritiskom SAD-a, odnosno predsjednika Trumpa. No, osim novčanog iznosa, sve više se na razini NATO saveznica, a pogotovo dijela članica Europske unije, priča o potrebi povećanja ulaganja u obrambene snage, kako ljudske kapacitete tako i u povećanje te suvremenizaciju naoružanja. Od početka ruskog vojnog napada na Ukrajinu, sve su glasniji zahtjevi da EU napravi snažnije pomake u smjeru jačanja svojih vojnih i obrambenih kapaciteta koji su doveli do ponovne rasprave⁹ o tome treba li EU imati vojsku. Osim rata na teritoriju Ukrajine, tijekom cijele 2024. godine svijet je pratio napad Izraela na Palestinu. Niti jedan od tih ratova nije se vodio na teritoriju EU, ali su bili važan dio predizbornih kampanja kandidata za zastupnike u Europski parlament te su bili voda na mlin za one koji zagovaraju jačanje obrambenih i vojnih kapaciteta kako pojedinačno svih članica tako i cijele EU.

Također, kao argument za potrebu obveznog vojnog roka redovito se ističe relativno loše stanje Hrvatske vojske, primarno u vidu ljudskih kapaciteta. Naime, zamrzavanjem obveznog vojnog roka te uvođenjem

9 <https://euobserver.com/eu-and-the-world/arf40ab54d>

dragovoljnog, MORH je planirao i dalje godišnje zahvatiti oko 2000 mladih osoba koje bi prošle temeljnu vojnu obuku. Oni bi time ulazili u pričuvu, a istovremeno bi služili i kao potencijal za popunjavanje profesionalnog kadra. Međutim, zacrtani planovi nisu se ostvarili te Hrvatska niti jedne godine nije uspjela zahvatiti ni približno blizu 2000 ljudi. Ne samo to, nego je posljednjih godina privučeno izrazito malo ljudi, tako je 2024.¹⁰ na dobrovoljno služenje došlo više od 700 ljudi što i dalje nije dovoljno, ali je isto tako skok od 117 % u odnosu na 2023. godinu kada je dobrovoljni vojni rok odslužilo 326 osoba. Upravo zbog malog „bazena“ iz kojeg vojska može regrutirati profesionalni kadar, a to mogu biti isključivo osobe koje su prošle temeljnu vojnu obuku, te radi povećanja pričuve, dio vojnih i obrambenih analitičara vidi prednost u povratku obveznog vojnog roka. Najveći prijemor kod tih analitičara tiče se praktične izvedbe te se uglavnom ističe nezadovoljstvo predloženim modelom, gdje se dva mjeseca smatraju nedovoljnim te da će ovakav model potencijalno napraviti samo više štete¹¹. Kao primjer što se događa kada se u ratni sukob upute nespремne mlade osobe - uglavnom se ističe trenutni sukob Rusije i Ukrajine, a upravo strah od rata je onaj element koji povezuje većinu argumenata za povratak obveznog vojnog roka.

10 <https://www.vecernji.hr/vijesti/nasluzenje-vojnog-roka-prijavilo-se-dvostrukovise-rocnika-nego-lani-analiticar-povecao-se-interes-1808506>

11 <https://www.telegram.hr/komentari/predizborno-bildanje-domoljublja-vracanje-vojnog-roka-diletantizam-je-koji-moze-ugroziti-obrambene-sposobnosti-drzave/>

Općenito, argument fizičke ugroze sve je rašireniji te je jedan od onih koji spadaju u vojno-obrambene kao i u takozvane sociološke. To je vidljivo i u prošlogodišnjem istraživanju¹² o stavovima mladih koje je proveo Institut za društvena istraživanja u ime Zaklade Friedrich Ebert, gdje su mladi strah od rata stavili na diobu drugog mjesta kao jednu od stvari oko kojih su najviše zabrinuti. Strah je to koji je prisutan u široj populaciji te je jedna od uloga države osigurati fizičku zaštitu svojih građana od svih ugroza. U najavi povratka obveznog vojnog roka, predstavnici MORH-a često su isticali da će temeljna vojna obuka omogućiti mladima osjećaj spremnosti i pozdanje u vlastite sposobnosti reagiranja u iznimnim situacijama.

Argument koji se često isticao, ne nužno od strane ministra obrane, već političara i raznih društvenih komentatora kao i od strane građana, a pogotovo među osobama starijim od 30 godina, tiče se odgovornosti i odgoja mladih. Naime, redovito se ističe da bi vojni rok disciplinirao mlade, usadio im čvršće radne navike kao i navike koje potencijalno do tada nisu prakticirali poput čišćenja, slaganje kreveta i vlastite brige za svoju odjeću, obuću i životni prostor. Potrebe za stjecanjem tih vještina uglavnom nisu utemeljene na analizi trenutne situacije ni kroz istraživanja na mladima već ih se uglavnom temelji na vlastitom i anegdotalnom iskustvu, nerijetko koristeći i vlastitu djecu kao primjer da mladima nedostaje discipline. Uz to, često pristižu kritike na račun provođenja slobodnog vremena kod mladih, odnosno direktnije da mladi provode previše vremena pred ekranima, bilo da se radi o računalima ili mobitelima te da će povratak obveznog vojnog roka „natjerati“ mlade na zdraviji život.

---

12 <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/kroatien/21521.pdf>

Argumenti PROTIV povratka vojnog roka

Kao što je već više puta spomenuto, ogroman moralni i demokratski problem povratka obveznog vojnog roka vezan je uz način donošenja odluke o istom. Nigdje javno nije objavljena nikakva analiza postojećeg stanja na temelju koje se odlučilo na ovu odluku kao ni analiza posljedica uvođenja ovakvog modela, kako na sustav obrane tako i utjecaja na Civilnu zaštitu, društvo ili mlade. Upravo su mladi kontinuirano ignorirani i zanemareni u ovom procesu. Iako se značajan dio argumenata o potrebi povratka obveznog vojnog roka tiče upravo trenutnih znanja i vještina mladih, kao i činjenice da će upravo mladi biti pod najvećim utjecajem ove mjere, oni nisu ni na koji način uključeni u cijeli proces. Nisu provedena istraživanja među mladima, ili ako jesu nigdje javno nisu dostupni rezultati istih, a koji bi tematizirali potrebu i uvođenja i konkretnog modela provedbe vojnog roka. Time su se donositelji odluka odlučili, još jednom, na štetni i ekskluzivni model odlučivanja, onaj u kojem mladi kao ključna skupina uopće nemaju pristup ni mogućnost utjecaja na tu odluku.

Mreža mladih Hrvatske, putem svojih društvenih mreža kao i uz posredstvo svojih članica (organizacija mladih iz cijele Hrvatske), direktno je pitala mlade što misle o povratku obveznog vojnog roka te jesu li spremni oni na aktivno služenje. O vojnom roku kao konceptu, mišljenja su dosta podijeljena te nerijetko prevladava mišljenje da je zapravo potreban, ali s druge strane mladi kao pojedinci u velikoj mjeri nisu voljni aktivno služiti vojni rok. To pokazuje da mladi trenutno ne vide nikakvu korist ni svrhu obveznog vojnog roka. Za sada im nitko od donositelja odluka

nije ni probao približiti svoje argumente, jedini pokušaji komuniciranja o obveznom vojnom roku usmjereni su na popularizaciju vojnog roka kroz financijske i slične mehanizme nagrađivanja.

Kao što je već istaknuto i u ranijoj argumentaciji oko potencijalne potrebe za uvođenjem vojnog roka, s ciljem rasta broja pričuvnih snaga te radi podizanja opće razine spremnosti, čak i s vojno-obrambene strane postoji skepsa i nezadovoljstvo predloženim modelom. Iako većina takvih komentara ide u smjeru da je zapravo potrebno produžiti i intenzivirati trajanje obveznog vojnog roka, svakako pokazuju da čak ni među vojno-obrambenim stručnjacima ne postoji osjećaj da su konzultirani ni da se ova odluka doista donosi s ciljem unaprjeđenja obrambenih snaga. Uz to, spominjane vještine i znanja koja će se prenositi tijekom služenja civilne službe poput reagiranja u slučaju prirodnih katastrofa ili pružanja prve pomoći zapravo su široko prepoznate kao potrebne, no u slučaju obveznog vojnog roka, te vještine dolaze kao „kazna“ za one koji ne žele aktivno služiti vojni rok. Također, nejasno je tko će, kako i gdje provoditi te edukacije i pripreme za one mlade koji će služiti civilni rok, što je još jedan od indikatora koliko predloženi model djeluje nepripremljeno te zbog čega postoji značajna mogućnost da bude štetan za mlade.

Bez obzira radi li se o aktivnom služenju vojnog roka ili civilnoj službi, jasno je da takav tip prisilne aktivacije može imati izrazito negativne posljedice na profesionalni razvoj pojedinaca. Naime, izgledno je da će se

vojni rok služiti u institucionalno nametnutim terminima što može direktno dovesti do toga da se mladi nađu u nepovoljnoj situaciji prilikom donošenja odluka poput one žele li upisivati visoko obrazovanje, za koji posao se prijavljuju i slične izazove. Također, ponovnom aktivacijom obveznog vojnog roka postavlja se pitanje koliko će potencijalni obveznici biti ravnopravni kandidati poslodavcima pri prijavi na posao. S obzirom na koje sve načine su neki poslodavci do sada zlorabili i iskorištavali mjere na štetu mladih (na primjer mjera SOR) sasvim je lako zamisliti da će nerado zapošljavati mladu osobu ako znaju da će u narednim mjesecima ta ista mlada osoba morati 2 do 3 mjeseca provesti na služenju obveznog vojnog roka. Također, postavlja se opravdano pitanje potencijalne diskriminacije onih koji se odluče za služenje civilnog roka, ne samo da će ti radnici biti duže nedostupni poslodavcima nego je izgledno da za njih poslodavci neće dobiti nikakvu naknadu. S druge strane, ako se onemogućiti zaštita radnih mjesta za one koji služe civilnu službu, to bi direktno dovelo do toga da bi većina mladih vjerojatno izgubila svoj posao ako se odluče uložiti prigovor savjesti.

Kao što je ranije izdvojen, tako i ovdje ističemo problematičan argument da će vojni rok „odgojiti“ mlade kao i da mladima nedostaje discipline. Ponovno, nije jasno na temelju čega se uopće donosi ovakva ocjena, ali ako uzmemo na trenutak da je ona istinita, pitanje je kako kao društvo odgovaramo na takav problem. Ako doista vjerujemo da je mladima potrebno prenijeti neke dodatne vještine, ako smatramo da odgojno-obrazovne institucije ne ispunjavaju svoju odgojnu komponentu te ako zaključujemo da su društvene mreže, igrice ili nešto treće uzrok lijenosti i nediscipliniranosti, onda su to simptomi većeg i ozbiljnijeg problema kojeg dva mjeseca obveznog vojnog roka neće riješiti. S druge strane, često se ističe da je mlade potrebno naučiti odgovornosti. U Mreži mladih Hrvatske slažemo se da mladi nemaju dovoljno

odgovornosti, ali vjerujemo da je to zato što im ne dajemo priliku da budu odgovorni za nešto. Ne uključujemo ih u donošenje odluka, čak ih ni ne pitamo za mišljenje kada radimo promjene u onim područjima koja su im od interesa i koja utječu na mlade poput obrazovanja. Funkcionalna vijeća učenika u školama su i dalje iznimka, a ne pravilo, savjeti mladih postoje u manje od 20 % jedinica lokalne i regionalne samouprave, značajan dio političara protivi se ideji spuštanja dobne granice za glasanje na 16 godina, a ni o vojnom roku ih ne uključujemo u rasprave. To su sve konstruktivni načini kroz koje možemo mladima dati odgovornost, utjecaj i omogućiti im da uče, da griješe, rastu i razvijaju se. I to bez da ih prisiljavamo na dvomjesečnu temeljnu vojnu obuku.

Priziv savjesti

Mogućnost priziva savjesti radi vjerskih ili moralnih uvjerenja garantirano je člankom 47. stavkom 2. Ustava Republike Hrvatske. Ulaganje prigovora savjesti bila je moguća prilikom služenja vojnog roka prije zamrzavanja, a morat će biti dostupna i sada u slučaju ponovne aktivacije obveznog vojnog roka. To je više puta potvrdio i ministar Anušić¹³, no činjenica da nešto postoji kao opcija ne znači da su obje opcije jednako zastupljene kao ni da su odluke ravnopravne. Ministarstvo obrane se, prema do sada komuniciranim informacijama, odlučilo upravo za taktiku motiviranja mladih za odlazak na obvezni vojni rok te demotiviranja od ulaganja prigovora savjesti, ali je problematično do koje razine će oni koji se odluče za vojni rok biti „nagrađivani“, odnosno koliko će biti „kažnjavani“ oni koji odluče uložiti prigovor savjesti.

Komunicirano je, između ostalog, da će služenje obveznog vojnog roka trajati dva mjeseca dok će oni koji služe civilnu službu morati to duže raditi, izgledno dva i pol mjeseca. No to nije jedini zabrinjavajući element, naime u različitim najavama i javnim istupima, ministar obrane naglašavao je da će služenje vojnog roka biti financijski honorirano, da će se uvesti zaštita radnih mjesta za one koji idu na služenje, kao i da će poslodavci čiji radnici idu na službu dobiti naknadu. Ni u jednom trenutku nije spomenuto hoće li se bilo koja od tih mjera odnositi i na one koji ulože priziv savjesti, iako je izgledno da neće, odnosno barem ne u punoj mjeri kao što se odnosi na one koji aktivno služe vojni rok. To bi direktno za posljedicu trebalo

imati institucionalizirani pokušaj da se mlade odvrate od slušanja vlastite savjesti i vjere u vlastita uvjerenja. Na praktičnoj razini to bi značilo i da mladi koji ulože priziv savjesti riskiraju svoje poslove i financijsku stabilnost. **To bi se najviše odrazilo na one mlade koji se već nalaze u nepovoljnoj financijskoj situaciji (osobnoj ili obiteljskoj) te bi priziv savjesti postao gotovo isključivo dostupan onima koji si ga mogu „priuštiti“ odnosno čije ekonomsko stanje ne ovisi o benefitima ostvarenima služenjem aktivnog vojnog roka.**

Dodatno, otvara se prostor za diskriminaciju mladih prilikom izlaska na tržište rada, naime poslodavci koji se odluče na zapošljavanje mlade osobe koja tek treba odslužiti vojni rok će imati više koristi od zapošljavanja onih koji ne ulažu prigovor savjesti s obzirom na to da će takve mlade osobe kraće izbivati s radnog mjesta te da će za njih dobiti naknadu. Time bi se mlade koji zbog vjerskih ili moralnih razloga ne žele služiti vojni rok višestruko diskriminiralo i stavilo u nepovoljan položaj. Država ima pravo osmisliti mehanizme nagrađivanja onih koji se odluče na služenje aktivnog vojnog roka, ali metode koje su do sada predstavljene u javnosti izazivaju zabrinutost za pravedan tretman mladih osoba te djeluju kao višestruko kažnjavanje onih koji odluče uložiti prigovor savjesti.

13 <https://www.telegram.hr/politika-kriminal/anusic-morh-je-spreman-za-uvodenje-obveznog-vojnog-roka-priziv-savjesti-sigurno-ce-postojati-odredeni-broj-mladica/>

Zaključno

Pisanje ovog dokumenta otegnulo se na nekoliko mjeseci, prvotna ideja bila je da isti bude objavljen u prosincu 2024., a u trenutku pisanja ovog zaključka već je veljača 2025. godine. Razlog za tolikim odugovlačenjem leži u tome da smo htjeli prikupiti što je moguće više informacija, većinom bezuspješno. Naime, iako je MORH najavio povratak vojnog roka već prije više od godinu dana, konačni model i prijedlog kako će izgledati aktivni vojni rok, kao i kako će funkcionirati civilna služba, još uvijek nije poznat. Još uvijek nedostaju iznimno bitne informacije, a nažalost ovo vrijeme se nije iskoristilo da institucije saznaju želje, perspektive i mišljenje mladih.

Na temelju svega toga kao i svih argumenata iznesenih u ovom dokumentu zaključujemo da povratak obveznog vojnog roka nije od koristi za mlade osobe, a ne vidimo ni značajnu korist za društvo. Niti jedan od navedenih argumenata za povratak obveznog vojnog roka nije dovoljno uvjerljiv s obzirom na sve negativne posljedice koje može izazvati. Vjerujemo da je hrvatska odluka s početka 2000-ih da odabere smjer profesionalizacije vojske onaj kojeg se potrebno držati. U slučaju da MORH želi povećati broj osoba koje se odluče na karijerno bavljenje vojskom treba nastaviti ulagati sredstva u podizanje radnih i ekonomskih uvjeta vojnika te privlačenje novih kandidata. Ništa što je do sada navedeno o obveznom vojnom roku ne daje naslutiti da će njegov povratak povećati broj profesionalnih vojnika.

Važno je također priznati da je mali broj rasprava koje su se vodile tijekom 2024. u javnom prostoru pomogao da se prepoznaju neki bitni prioriteti. Više puta je isticana važnost osposobljavanja građana za reagiranje u situacijama nakon ekoloških katastrofa ili vremenskih neprilika što smatramo iznimno bitnim, pogotovo s obzirom na realno očekivanje da će elementarne nepogode biti češće uzevši u obzir na kronični nedostatak brige koji pokazujemo za klimu i okoliš. Takve vještine trebaju postati dio onih koje prenosimo na mlade i sve druge građane, a ne služiti kao dio „kazne“ za one koji radi svojih vjerskih i moralnih razloga odbijaju aktivno služiti obvezni vojni rok.

Konačno, više puta je istaknuto da želimo mlade koji su odgovorniji i aktivniji, no to se ne postiže prisilnim vojnim rokom. Da bi odgajali aktivne mlade moramo im dati priliku za preuzimanje odgovornosti i osnažiti ih za aktivno građanstvo. Umjesto da ih militariziramo ili učimo poslušnosti, vjerujemo da društvo mora imati pozitivan i proaktivan pristup prema mladima, od spuštanja dobne granice za glasanje na 16 godina do uključivanja mladih u donošenje odluka. U svijetu punom izazova i problema još je važnije graditi solidarno i mirotvorno društvo koje ne iskorištava, već se oslanja na mlade.
